

HOUTHEMSE ZAKEN (5) : LUSTRUM HEEMKUNDEVERENIGING

Jos Bielders

In dit lustrumjaar van onze vereniging is het ook aardig eens stil te staan bij het verschijnsel Heemkundeverenigingen.

Als je op Google het woord Heemkunde intikt krijg je honderden sites te zien. Daaruit blijkt dat het fenomeen heemkunde brede belangstelling heeft verworven de afgelopen jaren.

Heemkunde, naar het woord heem, is kennis van en onderzoek naar de eigen leefomgeving. Het gaat onder meer om de geschiedenis, de geografie en het dialect van een woonplaats of omgeving.

Om hun bevindingen te delen publiceren heemkundeverenigingen of heemkringen een tijdschrift of een jaarboek, beheren ze een lokaal erfgoed en organiseren ze activiteiten zoals lezingen, theater of tentoonstellingen.

Websites

Tegenwoordig vestigen de verenigingen zich op internet, onder de vorm van een dorpswebsite. Dit zijn websites die in het teken staan van een bepaald dorp of deelgemeente. Op welke manier een dorp vertegenwoordigd is of welke onderliggende doelen of functies de dorpswebsite heeft, is volledig afhankelijk van de webmaster of redactie ervan.

Het ontstaan van dorpswebsites hangt samen met het feit dat internet de traditionele media op het gebied van informatie- en nieuwsverspreiding vervangen of aangevuld heeft. Dorpswebsites nemen veelal de functies over die dorpskranten jarenlang vervuld hebben.

Dorpswebsites vervullen een andere functie dan officiële gemeentelijke websites. De websites geven een dorp een eigen identiteit, iets waar gemeenten door vele gemeentelijke herindelingen vaak niet meer in voorzien. Gemeentelijke websites met officiële overheidsinformatie en dorpswebsites die vaak opiniërend zijn vullen elkaar doorgaans aan.

De activiteiten van heemkundeverenigingen en oudheidkamers worden soms versterkt door een regionaal centrum voor geschiedenis. Zo verbindt bijvoorbeeld in Noord-Brabant de stichting Brabants Heem de heemkundige kringen en historische verenigingen.

Behoeft

Waar komt de behoefte vandaan om niet alleen in het vandaag en nu te leven maar ook om terug te grijpen op de (lokale) geschiedenis in al zijn facetten van het dorp of streek?

Door de snel veranderende wereld van vandaag en de daaraan gekoppelde individualisering verpulvert vaak de sociale samenhang in een dorp. De traditionele ontmoetingsplaatsen, die tevens als sociale hangplekken functioneerden, zijn voor een belangrijk deel weggefallen.

Winkels, bibliotheken, verenigingsleven. Het verdween of kreeg een marginale betekenis in de samenhang van de dorpsgemeenschap. Aan de sociale component ontleenden de bewoners voor een belangrijk deel hun identiteit.

Ook zijn er in elk dorp nieuwe mensen 'van buiten' komen wonen. Ze kochten daarbij vaker de mooie toonaangevende panden in het dorp hetgeen de identiteit van de directe leefomgeving verder deed verschromelen.

Door het verdwijnen daarvan is de behoefte om de eigen positie op een nieuwe manier in te bedden in de veranderende gemeenschap. Daarbij biedt het teruggrijpen op de lokale cultuurgeschiedenis een uitstekend handvat.

Oude waarden, gebruiken, verloren gegane generaties, dialecten etc. zijn daarbij de kernwaarden waaraan men zich kan spiegelen en die de nieuwe posities hun waarde geven.

Niet te ontkennen valt dat er ook nostalgisch romantische gevoelens meespelen. Het 'vroeger was alles beter'- idee, toen alles overzichtelijk en herkenbaar was. Heemkundeverenigingen herbergen vaak alleen de oudere generaties, dat is vanuit dit gezichtspunt dan ook goed te begrijpen. De jeugd is immers de wervelwind van het leven.

Maar op een mooie avond heet de toekomst verleden tijd. Dan draait men zich om en kijkt men terug op zijn jeugd. Daarmee is de continuïteit van elke heemkundevereniging verzekerd.

Er liggen voor de toekomst dan ook weer nieuwe lustra in het verschiet.